

Ewald

ARENZ

Propadlík učitelem, který píše bestsellery

Sám na gymnáziu několikrát propadl, dnes má dva diplomy a gymnazisty učí angličtinu a historii. Zároveň je úspěšným spisovatelem, jehož hlavním tématem jsou často právě mladí lidé, kteří se hledají. Jmenuje se Ewald Arenz. TEXT LUCIE RYBOVÁ

Vy máte dvě povolání. Učíte na gymnáziu v Norimberku a zároveň jste autorem řady knih. Řekl byste o sobě, že jste spíše píšící učitel, nebo učící spisovatel?

Asi spíš učící spisovatel. Psát jsem začal už ve svých čtrnácti patnácti letech, takže jsem byl vlastně vždy spisovatel. Ale časem jsem potřeboval práci, která by mě uživila a zároveň mi umožnila mít trochu času i na psaní. A i když jsem byl sám jako dítě opravdu špatný student a po patnácti letech jsem opouštěl školu s tím, že se do ní už nikdy nevrátím, tak jsem si pár let po studiích uvědomil, že mě učení vlastně baví.

Hrdinové vašich knih jsou velmi často mladí lidé, zhruba ve věku vašich studentů. Například Sally, dívka s anorexií z knihy *Staré odrůdy*. Inspiruje vás právě vaše práce učitele?

Někdy ano. Učím obvykle studenty mezi čtrnácti a osmnácti lety a byly doby, kdy jsem měl téměř v každé třídě alespoň jednu dívku s anorexií. Často to byly velmi bystré a společenské dívky, ale přesto nějakým způsobem uvězněné ve svých pocitech. Trochu jako právě Sally. Takže tam možná určitá inspirace byla. Jinak ale ze své praxe učitele nečerpám nic konkrétního. To spojení, kontakt s mladou generací, mě ale hodně baví a zcela jistě to má i vliv na mé psaní.

V Česku nyní probíhá debata o současné mladé generaci. Často se ozývá, že nejsou odolní, že jsou slabí, dokonce bývají označováni jako sněhové vločky. Vy s nimi trávíte jako učitel hodně času – jak je vidíte vy?

To je těžké. Na jednu stranu na tom opravdu něco je – zároveň je ale třeba také říct, že před

ně naše společnost moc výzev ani nestaví. Když přece chcete, aby někdo tvrdě pracoval, musíte mu nějakou tvrdou práci dát. A pak je tu druhý velký faktor, a sice sociální média. Ještě nikdy jsme neměli generaci, která by vyrůstala s tak obrovskými možnostmi získávání informací – od dětství mají neustálý přístup k internetu, a tedy k neomezenému množství textů i obrázků. Nic takového jsme předtím nezažili, s takovou generací nemáme žádné zkušenosti.

A na druhou stranu?

Na druhou stranu vidím, že hodně mladých lidí opravdu chce něco dělat, chtějí něco změnit. A příliš se od nás neliší, jejich pocity jsou v podstatě stejné, jako byly naše. Takže co se týče jejich základních schopností, jsem optimistický. My, coby starší generace, pak máme odpovědnost za to, aby získali i dovednosti. Je na nás, abychom

našli ten správný balanc – musíme po nich chtít nějakou práci a úkoly, ale zároveň přijmout, že vyrůstají v jiném světě, než jsme měli jako děti my.

Myslíte, že je stálý přístup k informacím na mozky dětí až příliš?

Ano. My jsme letos našťestí v naší škole konečně zakázali chytré telefony. Studenti je mohou mít v tašce, ale od osmi do dvou je v podstatě nesmějí vyndat. Když to někdo poruší, musí telefon odevzdat a dostane jej zpět až kolem poledne. A ten rozdíl je obrovský. O přestávkách dříve všichni jen zírali do telefonu, nemluvili, nehýbali se. A teď opět více využívají všechno ostatní, co jim škola nabízí. Hrají fotbal nebo softball, povídají si, čtou si. Nedávno jsem nabídl ve dvanácté třídě (ekvivalent třetího ročníku střední školy – pozn. red.) pět eur tomu, kdo přečte bez chyby

jednu stranu německého textu – jen nahlas přečte v rodném jazyce. Nedostal je nikdo. Nikdo to nedokázal. A to jsem si myslel, že jsou mezi nimi dobří čtenáři. Ale buď špatně vyslovovali, nebo vynechali či nahradili nějaká slova. Telefony jsou skvělým pomocníkem, ale je na nás rodičích, abychom určili míru jejich využívání. Je jasné, že internet děti pohltní a ony samy to neovládnu. Na to mají nás.

Některé školy v Česku zavádějí takzvané dílny čtení, kde děti čtou svou knihu a pak k ní mají různá cvičení. Je něco takového v německých školách?

Ano, a je to velmi důležité. Opět se to u nás zavádí. Ale klíčem ke čtení je číst dětem už v raném věku. Začněte jim číst, když jim jsou dva nebo tři roky, a pokračujte třeba až do jejich deseti nebo dvanácti. Myslím, že právě to je klíčem k tomu, aby děti později četly samy. Protože pochopí, že psaná slova vytvářejí v hlavě obrazy, představy. Nejsem moc patetický?

Myslím, že vůbec ne. Ve vašich knihách se opakovaně objevuje kritika školského systému. Například, když Sally ve Starých odrůdách zpochybňuje vlastně ukázkový způsob, jak přistupujeme k takzvaným problémovým dětem. Myslíte si to i vy? Že neumíme pracovat s dětmi, které prožívají krizi?

V zásadě ano. Jako učitel vidím, jak zásadní je, dělat věci správně. Každý z nás si asi pamatuje učitele, kterého se bál. Já tedy rozhodně ano. A pak si třeba vzpomenete na jiného, který byl skvělý a měla jste ho opravdu ráda. My učitelé děti ovlivňujeme. Zanecháváme na nich stopu, i když si to kolikrát ani neuvědomujeme. Zároveň však nejsme školeni v oblasti psychologie nebo – v případě Sally – na poruchy typu anorexie. Nemáme na to nástroje. Náš školní systém funguje dobře pro 60 až 70 % dětí. Ale pak je tu významná část – třeba výjimečně nadané děti – které se v tomto systému ztrácejí. A pak jsou tu takové, které potřebují mnohem víc, které potřebují citlivý, emocionální přístup. Více pozornosti a času. A tohle jim

S Ewaldem Arenzem jste se mohli potkat na letošním ročníku Světa knihy. Podle ohlasů čtenářek ženám rozumí.

často dát neumíme. Takže ano, myslím, že německý školský systém má – pokud jde o děti se specifickými potřebami – vážné nedostatky.

Přesto právě v případě vaší hrdinky Sally mi přišlo, že byl přístup okolí správný. Lidé kolem ní se ptali, zajímali, nabízeli pomoc.

V zásadě ano. Ale někdy se prostě netrefíte – ve věku čtrnácti šestnácti let je těžké dosáhnout na všechny. A i když všichni vlastně dělali „správné věci“, nebylo to to, co ona zrovna v tu chvíli potřebovala. Potřebovala něco jiného. A tohle najít – na to potřebujete čas.

Možná je rozdíl mezi tím dělat správnou věc... a udělat ji ve správnou chvíli...

To je přesně ono. S mladými lidmi potřebujete čas. Jestli se můžu vrátit k tomu, co jste říkala o debatě v České republice, tak chci říct, že já mladým lidem věřím. Jsem vůči nim opravdu optimistický. Možná jsou jako „sněhové vločky“, ale je na nás, abychom to změnili.

Co bychom měli dělat?

Myslím, že bychom po nich měli víc chtít. V Německu se teď například diskutuje o povinném roce služby – buď vojenské, nebo civilní. A myslím, že je to dobrý nápad. Za prvé – znovu by se promíchaly sociální třídy a oni by nebyli pořád jen ve své bublině. Když pracujete v nemocnici, potkáte zdravotní sestry, doktory, staré lidi, mladé lidi... hodně si rozšíříte obzory. Přičemž by tuto zkušenost měl mít každý, ne jako v případě někdejší vojny jen kluci. A druhá věc, která by podle mě pomohla, je, kdyby si každý z nás musel projít alespoň půl rokem manuální práce. A myslím i nás učitele. Protože když jdete ze školy rovnou na univerzitu a potom zpět do školy jako učitel, nikdy nezažijete, jaké to je pracovat v továrně nebo jinde. Měli bychom si to však také vyzkoušet. Každé dítě, každý dospívající by měl mít možnost, nebo spíš povinnost poznat, jaké to je pracovat rukama a opravdu si vydělávat na živobytí.

Zmínil jste, že jste sám nebyl moc snaživým žákem. Dokonce jste několikrát propadl. Proč?

Na základní škole jsem byl velmi dobrý, ale když jsem pak přešel na gymnázium, byl jsem

Každé dítě, každý dospívající by měl mít možnost, nebo spíš povinnost poznat, jaké to je pracovat rukama a opravdu si vydělávat na živobytí.

tam sám. Žili jsme v malé vesnici, moji kamarádi na gymnázium nešli a já se tam cítil osaměle. Nesoustředil jsem se, nic jsem neřešil a selhal jsem. Ve vyšších ročnících jsem pak už zase měl jiné zájmy, kvůli kterým jsem neřešil školu. Hodně jsem četl, ale také mě zajímaly dívky. Dnes učím a vlastně mi tato má zkušenost nepříjde až tak špatná. Když musím dát studentovi pětku, tak mu říkám: „Když mně bylo 16 17 let, také jsem z angličtiny propadl, a teď angličtinu učím. Tak se tím tolik netrap, když budeš tvrdě pracovat, zlepšíš se a klidně ji můžeš v budoucnu i učit.“

Neříkají někdy naopak:

„Proč bych se měl učit, když vy jste na to také kašlal?“

Na to je lehká odpověď. Já se pak učit začal. Trvalo mi, než jsem se našel. Než jsem našel tu rovnováhu mezi životem a školou.

Ale našel jsem ji. A to je něco, co řešíme v tomto věku asi všichni.

Neměli to být vaši rodiče, kdo vám s tím pomohl?

Byl jsem nejstarší ze šesti dětí, to pak nemůžete mít úplně plnou pozornost rodičů. Ale to, co jsem potřeboval, byl asi jen čas. A jsem vděčný svým rodičům, že mi ho dali. Že

na mě nekřičeli, nenutili mě. Samozřejmě se mi snažili říct, že musím zabrat, že se musím učit, pokud chci něco dokázat. Ale ten cíl byl daleko. Maturita byla ještě roky přede mnou, takže jsem to nedokázal. Ale když jsem pochopil, že v životě přicházejí šance, že se někdy prostě musíš zakousnout a jít dál, že disciplína může být dobrá věc, tak jsem se začal zlepšovat i ve škole.

Vy jste pak pokračoval na univerzitu, dokonce máte dva tituly. Co bylo tím bodem zlomu? Co se stalo?

Pamatuji si, že se mnou táta mluvil o latině, která mi vůbec nešla. Řekl něco, co mě zasáhlo. Že to možná vypadá, že se učím

S dcerou jsem to měl pár let komplikované. Pak jsem ji vzal na výlet do Prahy a pomalu jsme si k sobě opět našli cestu.

nějaký mrtvý jazyk, který dost možná nikdy nebudu potřebovat. Ale ve skutečnosti si tím spíš rozšiřuji mysl. Že je to takový „tanec s myšlenkami“. A že když umíte ve své hlavě takto „tančit“, je to zábavné a znamená to, že jste schopný téměř cokoliv zvládnout. To se mě tehdy dotklo. Myslím ale, že ten moment prozření je u každého dítěte jiný. Máte děti?

Dvě, sedm a devět let. Už trochu vnímáme, že se blíží puberta. Kolik dětí máte vy?

Tři, dva syny a dceru. Dcera byla do svých dvanácti let takový malý andílek, nejmilejší

Opravdu hodně. Možná to vychází z toho, že jsem vyrostl v odlehle vesnici na venkově. I když jsem ve městě žil dvacet let a mám je rád, nechci ztratit spojení s přírodou. Z té přece pocházíme. Je důležité cítit své kořeny a připomínat si, že jídlo nepochází ze supermarketu, ale z půdy, která se musí obdělávat. Příroda je pro nás životně důležitá – a to myslím doslova. A často narážím na to, že si toto dnes mladí lidé moc neuvědomují. Moji žáci třeba nepoznají rozdíl mezi senem a slámou. Mají jen mlhavou představu o tom, kde roste brambora nebo jaký má zemědělský rok rytmus.

Projevuje se tento „návrat ke kořenům“ i ve vašem oblékání? Nehledat nic nového, ale objevovat, co už máme?

Částečně asi ano. Rád se oblékám elegantně. Už když mi bylo patnáct nebo šestnáct, tak se mi líbilo, co nosil ve filmech z 20. a 30. let třeba Humphrey Bogart. A dnes... no, asi rád tak trochu hraju roli „spisovatele gentlemana“. Líbí se mi být tak trochu extravagantní.

Potkáváme se v Praze, přijel jste sem představit svou novinku. O čem je?

Je o dvou ženách. První je jediná dcera farmáře, která by měla

převzít farmu. Ta druhá je farářova žena, která se za svým mužem přestěhovala z Hamburku, ale nikdy si na venkově nezvykla. Obě ženy spojuje Wilhelm, farářův syn. Pak dojde k tragédii a příběh začíná. Kniha se zabývá otázkami, které si často kladu: Jaký život je ten „správný“? Žijeme život, jaký bychom měli? Nebo by měl být jiný? Udělali jsme správná rozhodnutí? Celý příběh se odehrává v 70. letech na německém venkově.

Proč zrovna 70. léta?

Protože právě tato doba byla pro ženy hodně zvláštní. Pamatuji se, že když mi bylo šest let, měla moje máma už čtyři děti a chtěla zase začít pracovat. Potřebovala ale písemné svolení mého otce – svého manžela – aby si mohla založit účet v bance, aby mohla podepsat pracovní smlouvu. Dokonce i pro řidičák potřebovala souhlas svého muže. Kniha je tak trochu pocta mé matce, která byla velmi silnou ženou. Nakonec nás bylo doma sedm dětí, já byl nejstarší. Ona byla tou osobností, která držela všechno pohromadě, starala se také o všechny finance. Takže to bylo až směšné – že oficiálně neměla žádná práva, ale ve skutečnosti byla hlavou rodiny. ●

EWALD ARENZ

- Autor knih *Staré odrůdy*, *Velké léto*, *Láska za mizerných dní*
- V Česku právě vychází jeho poslední kniha *Dva životy*.
- Učí angličtinu a historii na *Johannes-Scharrer-Gymnasium v Norimberku*.
- Pro magazín *Die Zeit* píše sloupky s názvem *Wie war's in der Schule* (*Jak bylo ve škole*).

stvoření, jaké si umíte představit. A pak jsme byli na dovolené v Itálii, a jako by někdo přepnul vypínač. A z ní se stal na příštích asi pět let malý ďábel. Snažil jsem se být v pohodě, protože i já jsem měl problematická léta, ale ona přesně věděla, jaké tlačítko zmáčkne, aby mě odpálila. Když jí pak bylo sedmnáct let, jeli jsme na výlet do Prahy. Jen tak jsme tu byli, chodili po památkách a pomalu jsme si k sobě opět našli cestu. A teď máme nádherný vztah.

Vaše knihy mají ještě jeden společný prvek. A to je příroda, venkov, tradice. Co znamenají pro vás?

ŽÁDNÉ DOBRÉ ZPRÁVY

Michal Sýkora

Komisařka Výrová se vrací, aby dopadla sériového vraha. Co spojuje loupežné přepadení studentky, vraždu ukrajinské profesorky a útok na manažerku bezpečnostní agentury?

Nakladatelství Host
Doporučená cena 399 Kč
hostbrno.cz

KOMERČNÍ TIP